

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

23 червня 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2023

Оргкомітет конференції:

Голова:

Швець Д.В., ректор державного університету, доктор юридичних наук, доцент,
Заслужений працівник освіти України

Заступник голови:

Корнієнко М.В., проректор державного університету, доктор юридичних наук,
професор

Члени оргкомітету:

Пишна А.Г., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат
юридичних наук, доцент;

Тетерятник Г.К., завідувач кафедри кримінального процесу, доктор
юридичних наук, професор;

Конопельський В.Я., завідувач кафедри кримінального права та кримінології,
доктор юридичних наук, професор;

Горошко В.В., завідувач кафедри криміналістики та психології, кандидат
юридичних наук, доцент;

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції,
кандидат юридичних наук, доцент;

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи,
кандидат юридичних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Захист прав дитини в умовах військової агресії : матеріали Міжнародної
З-38 науково-практичної конференції (м. Одеса, 23 червня 2022 р.). – Одеса :
Видавництво «Юридика», 2023. – 316 с.

ISBN 978-617-8263-53-9

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воронцов А. В.

*доцент кафедри кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

С початку широкомасштабної російської агресії у нашій державі кожна без винятку українська дитина у будь-якому разі зазнала порушень своїх законодавчо закріплених прав. Навіть якщо у дитини відсутні тілесні ушкодження, дитина не зазнала експлуатації, що завдають шкоди у будь-якому вигляді добробуту дитини, фізичного, психічного, економічного та сексуального насилля, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, має місце порушення її основних прав [6].

Протягом тривалого часу питання щодо проблем пов'язаних з проявами насильства щодо дітей, особливо на сьогодні в наслідок

збройної агресії рф вважалися наслідком усталених звичаїв та традицій і залишалася поза сфери правового кола.

Будь-яке втручання в родинні стосунки з боку держави і суспільства вважалося порушенням таємниці приватного життя та категорично не допускалося. Таке становище призвело до певного свавілля в сфері сімейних відносин і перетворення їх в площину латентних правопорушень, які залишалися поза уваги компетентних органів державної влади.

Вперше на світовому рівні проблема проявів сімейного насильства почала обговорюватися завдяки активних спільних дій міжнародного руху з захисту прав жінок, оскільки саме жінки склали найбільш вразливу і незахищену групу, яка страждає від насильницьких дій з боку членів своєї сім'ї (батьків, чоловіків, братів тощо). Завдяки цьому, проблеми щодо запобігання насильства в сім'ї увійшло в коло зору світової спільноти і прийняття цілої низки міжнародних документів [1; 4].

Жорстоке поводження з дітьми і нехтування їхніми інтересами можуть мати різні види і форми, результат завжди однаковий: серйозна шкода для здоров'я, розвитку та соціалізації дитини, нерідко й загроза її життю чи навіть причина смерті [3].

За даними опитувань, насильство в українській родині – досить поширене явище. Соціологічні дослідження свідчать: 68 % жінок в країні страждають від знущань в сім'ї, в тому числі 20 % – «як правило або часто» (найчастіше – це побої з боку чоловіка), 50 % жінок зазнавали сексуальних домагань на роботі, а 8 % з них – досить часто.

Також, це підтверджують дані звіту національної поліції України за 2020 рік в яких зазначається, що до них надійшло майже 209 тис. заяв про вчинення сімейного насильства, тобто по 570 таких повідомлень щодоби, а це на 47 % більше ніж у 2019 році. З них – 3400 звернень від дітей та понад 182 тис. звернень від жінок. У середньому протягом 2020 року від проявів домашнього насильства кожні три години потерпала 1 особа [2, с. 24–27].

Офіційна статистика щодо насильства в сім'ї не відображає реальний стан речей, є не зовсім об'єктивною та достовірною. Оскільки (як зазначалося), переважна більшість жертв не звертається за допомогою до поліції. Крім того, випадки насильства щодо дітей, а також інших близьких родичів, їх поширеність і типологія залишаються здебільшого у латентній формі та не знаходять свого відображення в офіційній статистиці. Особливо це стосується насамперед сексуального та психологічного насильства.

З урахуванням негативних явищ та процесів внаслідок воєнного стану, що детермінують прояви дитячого насильства, можна запропонувати наступні основні напрями діяльності щодо спеціально-кримінологічного запобігання: кримінологічна профілактика, запобігання кримінальним правопорушенням та їх припинення.

Кримінологічна профілактика – діяльність різних суб'єктів щодо запобігання насильницької злочинності. Спрямована на своєчасне запобігання виникнення криміногенно-небезпечних процесів та явищ, їх обмеження, а якщо можливо, то і їх блокування, усунення чи нейтралізації, створення достатнього захисту та безпеки особи від кримінальної протиправності.

За проведеними дослідженнями вважається, що для запобігання домашньому насильству та допомозі жертвам необхідна тісна співпраця державних установ з громадськими організаціями, адже тільки злагоджена робота всіх соціальних суб'єктів буде сприяти зменшенню випадків домашнього насильства.

Таким чином, пропонуються наступні рекомендації щодо запобігання проявів домашнього насильства:

- ✓ проводити виховну роботу щодо зміни свідомості українців стосовно домашнього насильства шляхом навчання молодого покоління культурі здорових сімейних стосунків, формування у дітей сімейних цінностей та правил поведінки з урахуванням умов сьогодення;

- ✓ проводити виховну роботу з дітьми та молоддю, яка передбачає включення в навчально-виховний процес та освітні програми теми з обговоренням питань щодо попередження та профілактики домашньому насильству;

- ✓ проводити загальнодержавні заходи та всеукраїнські акції із роз'яснення протиправності та неприпустимості домашнього насильства;

- ✓ поширювати інформацію щодо ненасильницьких способів вирішення сімейних конфліктів через соціальні мережі та за допомогою ЗМІ;

- ✓ створювати та розповсюджувати соціальну рекламу щодо запобігання домашньому насильству;

- ✓ удосконалювати роботу бази даних щодо осіб, які стали жертвами домашнього насильства та осіб, які вчинили домашнє насильство;

- ✓ активізувати роботу зі створення спеціалізованих кризових центрів, притулків для постраждалих від домашнього насильства;

✓ активізувати роботу спеціальних служб соціально-психологічного супроводу сімей, де вже відбувалися випадки домашнього насильства чи є ризики вчинення такого насильства;

✓ активізувати роботу спеціальних служб соціально-психологічного супроводу сімей з дітьми, де вже відбувалися випадки домашнього чи є ризики вчинення такого насильства;

✓ налагодити роботу між «гарячими лініями» з органами Національної поліції з метою негайного повідомлення про вчинення домашнього насильства стосовно певної особи;

✓ забезпечити можливість звернення на «гарячу лінію» осіб з вадами слуху, мовлення, а також іноземців, що мешкають на території України.

✓ створити онлайн платформу по всій державі для консультування осіб, які стали жертвами домашнього насильства;

✓ удосконалювати роботу державних, комунальних організацій з організаціями «третього сектору» щодо надання соціальних послуг онлайн особам, які стали жертвами домашнього насильства чи були його свідками;

✓ удосконалювати роботу громадських організацій щодо надання консультативної та правової допомоги постраждалим від домашнього насильства онлайн, навіть у період воєнного стану, інших надзвичайних ситуацій [2, с. 28].

Також при проведенні профілактичної роботи щодо жорстокого поводження з дітьми в сім'ях слід враховувати травматичний досвід батьків у дитинстві, відсутність чітких цілей як у вихованні дітей, так і стосовно власного майбутнього, перевага деструктивних партнерів спілкування в сім'ї, відсутність навичок конструктивної взаємодії, внутрішньо-особистісні порушення дитини [3; 5].

Отже, незважаючи на значні напрацювання у довоєнні часи в сфері запобігання насильства в сім'ї ще має місце ряд проблемних питань, які слід вирішувати на шляху захисту дітей, а також жінок, та осіб похилого віку (в переважній більшості) від будь-яких видів посягань.

Література:

1. Домашнє насильство над дітьми: його види і наслідки. URL: <http://leleka.rv.ua/domashnye-nasyl-stvo-nad-dit-my-yogo-vydy-i-naslidky.html> (дата звернення: 15.06.2023).

2. Вітковська І. М., Потапенко М. В. Домашнє насильство як соціальна проблема в сучасній Україні. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/17301-Article%20Text-34142-2-10-20210604.pdf> (дата звернення: 14.06.2023).

3. Доповідь на тему: «Жорстокість над дітьми як соціальна проблема». URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-zhorstokist-nad-ditmi-yak-socialna-problema-25970.html> (дата звернення: 10.06.2023).

4. Конвенція Ради Європи про попередження насильства щодо жінок та домашнього насильства та боротьбу із цими явищами. URL: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Ukrainian.pdf> (дата звернення: 10.06.2023).

5. Про попередження насильства в сім'ї URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14#Text> (дата звернення: 09.06.2023).

6. Дробязко К. Як захистити права дитини в умовах воєнного стану. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yak-zahistiti-prava-ditini-v-umovah-voennogo-stanu.html> (дата звернення: 15.06.2023).

ЗМІСТ

Вітальне слово ректора

Одеського державного університету внутрішніх справ

Дмитра Швеця..... 3

ПСИХОЛОГО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Березовський С. Ю., Янковий М. О..... 6

НОВАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Березовський С. Ю., Чекмарьова І. М. 9

МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК «REUNITE UKRAINE» ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗШУКУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН

Берендєєва А. І..... 12

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Біла В. М., Кулик Л. М..... 16

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ НА ОСВІТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Братель С. Г., Пишна А. Г. 19

ОКРЕМІ АСПЕКТИ БЕЗПЕЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ДИТИНОЮ В МЕЖАХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Будяченко О. М..... 23

МІЖНАРОДНІ ПРОЄКТИ UNICEF З ДОТРИМАННЯ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Булавицька Д. Ф., Берендєєва А. І..... 26

ЕВАКУАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Вівіровський М. О., Чекмарьова І. М..... 30

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Волошанівська Т. В., Федоров І. В..... 33

НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воронцов А. В. 37

ОКРЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ЯК СЛІДЧОЇ ДІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Вульгач А. Р., Найда В. О..... 41

ТРИЕТАПНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД ПРИ ВІДМОВІ ВІД ДОПИТУ ДИТИНИ-ПОТЕРПІЛОГО

Гловюк І. В. 44